

Nagy Márton Gábor

Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem

MSc Sportmenedzser szak I. évfolyam

Témavezető: Dr. Farkas Judit, ügyvivő szakértő, projekt-koordinátor

A labdarúgó akadémiák kettős karrierjével kapcsolatos minőségi kritériumok elemzése

1. Bevezetés és témaválasztás indoklása

A pályamunka a hazai kiemelt labdarúgó akadémiákat vizsgálta azon belül a sportolói kettős karrier témájával. A pályaválasztás, a karrierépítés a 21. században már fiatal korban komoly kihívást jelent. A sportolói kettős karrier fontos eleme a munkaerő-piacra belépő, vagy arra készülő sportoló támogatása, amihez többféle programra van szükség. A téma különösen jól vizsgálható az olyan szervezetekben, mint a labdarúgó akadémiák. Az akadémiai működésben a magas minőségű sportolói-és a sportszakmai képzés mellett a képzés-nevelés-oktatás egysége is fontos szegmens. Ezen felül az akadémiáknak lehetőségük van kollégiumot és/vagy iskolát is fenntartani, eleget téve a tanulmányi kötelezettségek kiszolgáltatásának.

A dolgozat szerzője is az egyik kiemelt futball akadémia neveltje, belülről tapasztalta meg az erősségeket és a hiányosságokat az érdekelt felek felkészültsége és a programok biztosítása vagy hiánya kapcsán.

A sikeres kettős karrier felkészítésének számos összetevője van a futballakadémiákon. Közismert, hogy csak kis százalék az, aki egzisztenciát tud teremteni a labdarúgásból. Az utánpótlás időszak végén nagy törést és csalódást tud okozni a játékosok számára, ha nem kerülnek fel az első csapat keretéhez és nem kapnak hívogató ajánlatokat más csapatoktól. Mint a dolgozat eredményeiből a későbbiekben kiderül, hogy kevesebb, mint 10 % az, aki már az utánpótlás időszaka vége fele tudatosan igyekszik építeni karrierjét és gondol a jövőjére. Jellemzően U19-es, azaz az utolsó utánpótlás korosztály az, amikor válaszüthoz érkeznek a labdarúgók, és dönteniük kell a tanulásról, illetve a labdarúgásról, melyik irányba tolják el inkább az arányokat.

A profi labdarúgó karrier csak ideig-óráig tart, így mindenkinek ajánlatos felkészültnek lenni és gondolni a jövőjére, amennyiben sikeres karriert szeretnének labdarúgó pályafutások után is. A sport egyik sajátossága, hogy kétszer kell beindítani karrierjét a sportolónak, hisz a sportolói pályafutása után a civil életben is el kell helyezkedni. Minél előbb történik ez utóbbinak a tudatos előkészítése, annál könnyebben tud a sportoló integrálódni a munka világába.

Az utánpótláskorú játékosok labdarúgásban töltött 10-15 éves időszaka nagyszerű lehetőséget nyújt az informális tanulásra. A sportszervezetek részéről nagy lehetőség rejlik ebben, hiszen ezt a sportolói karrier alatt megszerzett tudást és sport iránti szeretetet munkaerőként a játékosok kamatoztatni tudják, amennyiben nem válik belőlük profi labdarúgó. A sport ágazat potenciális munkavállalói az akadémiákról kerülhetnek ki.

A sporton keresztül számos értékes személyes tulajdonság elsajátítható, amit cégtulajdonsok és vállalati vezetők sokszor hangoztatnak a potenciális munkaerő felvételénél. Egy kiválasztási folyamatban előnyben részesítik a sportolói múlttal rendelkezőket, többek között a monotónia túrés, csapatmunka, magabiztosság, célorientáltság, precizitás, lojalitás, kudarcűrő képesség és számos más sportolókat jellemző, megszilárdult személyiségjegyek miatt. Kiemelten fontos, hogy a sportolók a sport által elsajátított említett jegyeket a munkaerőpiacon is alkalmazni tudják, és felismerjék, hogy ezek hogyan ültethetők át a mindennapi életbe (EU Erasmus+ Aftermatch WP4 – Action towards sport trainers / coaches and managers, Post-sport career pre-emptive thinking, 2017).

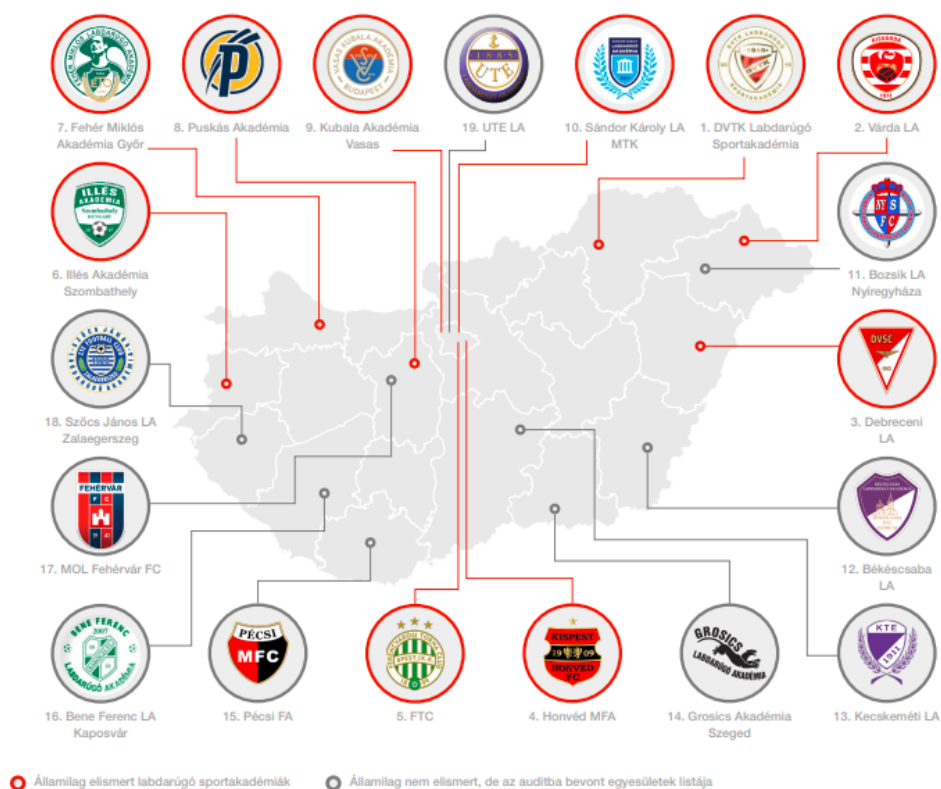
A következő fejezetben a szakirodalom áttekintésével értelmezésre kerül a hazai kiemelt labdarúgó akadémia és a sportolói kettős karrier fogalma, valamint bemutatjuk az ezekkel foglalkozó nemzetközi és magyar szakirodalmat kiemelve a dolgozat címében is szereplő ...vonatkozó minőségi kritériumokat.

2. Szakirodalmi áttekintés, elméleti háttér

2.1 A hazai labdarúgó akadémiai rendszer

A labdarúgó akadémia egyet jelentenek, a legtehetségesebb fiatal labdarúgóinak gyűjtőhelyével, és a legmagasabb színvonalú szakmai munkával: „...*olimpiai sportágban működő olyan sportszervezet, amely sportág-specifikus, kiemelkedően magas színvonalú utánpótlás-nevelési, képzési, sporttudományos, sportegészségügyi, infrastrukturális és sportmenedzsment feltételek és szolgáltatások biztosításával gondoskodik a tehetségkiválasztásról, -gondozásról és -fejlesztésről, a versenyzők magas szintű sportszakmai felkészítéséről, versenyeztetéséről, továbbá szervezi a sportolók sporttevékenységgel összefüggő és tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését segítő körülmények megteremtését.*” (2004. évi I. törvény a sportról, 11. o.)

A labdarúgó akadémiák, azon belül a kiemelt labdarúgó akadémiák a hazai utánpótlás képzés csúcsát jelentik, ahol magas szintű sportszakmai munka zajlik, és a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek dolgoznak. Az akadémiái korosztályos rendszer a labdarúgásban az U15-östől az U19-es korosztályig tart, ami után az akadémistáknak a felnőtt labdarúgás világában kell megállni a helyüket, fizikálisan és mentálisan is kész futballistaként.

1. ábra: Labdarúgó akadémiák Magyarországon (pirossal a 10 kiemelt)
(forrás: PwC Magyarország, 2021)

Hazánkban 2001-ben alapították meg az első labdarúgó akadémiát: az MTK Agárdon hozta létre a Sándor Károly Labdarúgó Akadémiát. Ezután sorra alakultak meg labdarúgó akadémiák, mint például a Fehér Miklós Labdarúgó Akadémia Győrben (2007), a Magyar Futball Akadémiai a Budapest Honvéd keretein belül (2007), a Vasas Kubala Akadémia (2007) és a Puskás Akadémia Felcsúton (2007), stb.

Az MLSZ által meghatározott ütemben az utóbbi években nagy mértékben zajlott az akadémiák országos szintű fejlesztése, amely főleg az infrastruktúrális és személyi erőforrások fejlesztését jelentette. Arra a felismerésre jutott a sportági vezetés, hogy az alapoktól kell elkezdni a hazai labdarúgás felzárkóztatását az európai versenyképes mezőnyhöz; így kezdtek el kiemelt figyelmet, energiát és anyagiakat fordítani az utánpótlás képzésre. A szövetség kialakított egy országos rendszert az utánpótlás képzés és nevelés céljából (lásd 2. ábra), azért, hogy kiskortól (az óvodás évektől) kezdve rendelkezésre álljon a gyermekek számára rendelkezésre álljon a megfelelő minőségű szakmai képzés, és tudatosan történjen a felfelé léptetés a felsőbb korosztályokba, majd a felnőtt labdarúgásba. Ennek a szövetségi modellnek köszönhetően bármely tehetséges fiatalnak megvan a lehetősége arra, hogy eljusson a kiemelt akadémiai szintig.

2. ábra: Az akadémiai munkát alulról előkészítő képzési- és kiválasztási rendszer
(forrás: MLSZ)

2.1.1 A kiemelt labdarúgó akadémiák

2019 decemberében a magyar kormány döntése értelmében létrejött a kiemelt labdarúgó akadémiai rendszer. A 303/2019-es (XII. 12.) kormányrendeletben, a kormány meghatározza az akadémiai kritériumokat, illetve kategóriába is sorolja őket működésük szerint. Ez a labdarúgásban 10 kiemelt akadémiát jelent, amely kiemelt állami figyelmet és támogatást kap. Kezdetben az EMMI Sportért Felelős Államtitkársága volt felelős az akadémiák működésének segítségével, ami 2022-ben átkerült a Honvédelmi Minisztérium hatásköre alá. A Rendelet

alapján három sportágban húsz sportszervezettel (labdarúgásban tíz, kézilabdában hat, kosárlabdában négy) kötött keretmegállapodást négyéves idő- tartamra, 2023-ig.

A 10 kiemelt hazai labdarúgó akadémia

3. ábra: A 10 kiemelt hazai labdarúgó akadémia

(Saját szerkesztés, forrás: MLSZ)

2.1.2 A Labdarúgó Módszertani Központ

A labdarúgó akadémiaik finanszírozásának és működésének központosítása mellett egyéb változások is bekövetkeztek. Az államilag kiemelt sportakadémiai rendszerben a tíz kiemelt sportszervezet közül a Minisztérium a Puskás Akadémiát nevezte ki Labdarúgó Módszertani Központtá. Ennek értelmében a felcsúti akadémia feladata és felelőssége, hogy az utánpótlásban dolgozó valamennyi szakember számára továbbképzési lehetőséget és programot biztosítson.

A mindennapi működés során a Módszertani Központnak 4 fő célja van. Az első a labdarúgó-specifikus ismeretek rendszerének kialakítása, amely elsősorban a képzésben való előrelépést szolgálja. A második a szakmai párbeszéd és együttműködések ösztönzése, ami az előrehaladás és a sikeres utánpótlás képzés szempontjából fontos. Cél, hogy a kiemelt akadémiai szinten dolgozó szakemberek kommunikáljanak egymással, a szakmai vitáktól elkezdve, egészen a kerekasztal-megbeszélésekig. A harmadik cél a folyamatos progresszió létrehozása. Törekvés arra, hogy az akadémiaik mindennapi tevékenységei kövessék a nemzetközi trendeket, és kialakítsák azokat a belső javulást eredményező tényezőket, amelyek a legjobban illeszkednek a magyar labdarúgásba. (Labdarúgó Módszertani Központ, Labdarúgó-Akadémiai Szemle, 2021).

A negyedik cél a tudásmegosztás, amely alatt az adott szakmai területen fellelhető lehető legtöbb és legrelevánsabb információk megosztása értendő, ez a futballban is szerteágazó, egészen az élettani háttértől a pszichológiáig. Olyan képzési anyagok és ismeretek megosztása a szakemberekkel, amelyeket hasznosíthatnak a pályán, sportolóik felkészítésére, egyetemekkel, sportszervezetekkel együttműködve (Labdarúgó Módszertani Központ, Labdarúgó-Akadémiai Szemle, 2021).

2.2 Utánpótlás nevelés fejlesztése a labdarúgásban

Ígéretes utánpótlás játékosok nélkül nincs jövő, és ehhez minőségi utánpótlás képzési rendszer és elhivatott, kompetens szakemberek kellenek. A 2021-ben tartott MLSZ közgyűlésen a szövetség elnöke, Csányi Sándor a 2025-ig tartó utánpótlás neveléssel és képzéssel kapcsolatosan a következő célkitűzéseket vázolta fel: „Az utánpótlás-játékosok kiválasztásában és képzésében előre kell lépni, azt a nemzetközi összevetésben is a legmagasabb színvonalon kell végezni... A fókusz az edzőképzésen, az utánpótlás játékosok tehetségmenedzsmentjén és a klubfejlesztésen van... Képzettebb, egymástól tanulni kész sportszakemberek munkájára van szükség.” (MLSZ, 2021)

Az infrastrukturális feltételek mellett tehát kiemelt figyelmet kap a személyi feltételek fejlesztése, amiből a dolgozat témája kapcsán az akadémiai sportszakemberek a sportolói kettős karrierrel kapcsolatos felkészültségének, tevékenységének kérdését kiemelten kezeljük.

2.3 A sportolói kettős karrier

Ebben a fejezetben ismertetjük a sportolói kettős karrier kapcsán megjelent magyar és angol nyelvű kulcsdokumentumokat, valamint az ismertebb hazai programokat a sportolók kettős karrierjének támogatására.

2.3.1 Kettős karrier és a sport

A sportolói karrier több éves, versenyszerűen üzőtt sporttevékenységet foglal magába, melynek a legmagasabb szinten fizetéssel járó, megélhetést teremtő szakaszai is vannak (Stambulova és mtsai, 2009). A legtöbb sportágban a sportkarrier megkezdése egy időre tehető az általános iskola felsőbb osztályaival, így elmondható, hogy korán elindul a karrierépítés folyamata. A sportolóknál a civil karrier építése általában csak később kezdődik. Rendkívül fontos és nagy

kihívás is egyben a fiatalok számára az, hogy megtalálják az egyensúlyt a sport és a tanulás között, amely az idő múlásával egyre nehezebbé válik.

Gyakorta használt megfogalmazás a kettős karrierre a következő: „A kettős karrier a magas szintű versenysport és az oktatásban való részvétel kombinációja abból a célból, hogy a sportkarrier után az egykor sportolók képességeinek és képzettségüknek megfelelő munkát találjon a munkaerőpiacon.” ezt az European Athlete as Student (EAS) írta le (Baráth és mtsai, 2014). A European Athlete as Student (EAS) kettős karrier szervezet 2004-ben a „Sporton keresztül történő nevelés európai évében” az Európai Bizottság támogatásával alakult. Az EAS célja, hogy támogassa azokat az európai sportolókat, akik a versenysportot a tanulással igyekeznek a mindennapokban összeegyeztetni (Kozsla, 2019), és leírásában nagy hangsúly helyeződik a sportkarrier utáni életre.

A Talented Athlete Scholarship Scheme (TASS) honlap alapján a sportolói kettős karrier együttműködés kialakítása annak érdekében, hogy az egyén lehetőséget kapjon a sportolói, tanulmányi, munkahelyi és mindennapi potenciáljának kiteljesítésére (Kozsla, 2019). Itt kulcsszó az együttműködés, ami a vizsgált téma esetében a kiemelt labdarúgó akadémiák és az oktatási intézmények között jön létre. Ez megnyilvánulhat számos formában, mint például a rugalmas órarendben, és számonkérésben.

2.3.2 Európai Unió szakpolitikai dokumentumok

A kutatáshoz tartozó releváns európai uniós szakdokumentumokról is szeretnék említést tenni. Ezek mind önálló szakpolitikai területként említik a sportolói kettős karriert és annak helyi illetve tagállami szintű fejlesztését ösztönzik (Fehér könyv a sportról, 2007; A Bizottság közleménye a sport európai dimenziójának fejlesztéséről, 2011; illetve az Unió sportmunkatervek: 2011-14, 2014-17, 2017-20 és 2021-2023).

EU Fehér Könyv a sportról

Az Európai Bizottság hivatalos ismertetője alapján „Első európai szintű átfogó kezdeményezésként a fehér könyv stratégiai iránymutatásokat ad az Európai Unión belül a sport - különösen társadalmi és gazdasági – szerepéről”. A fehér könyv (2007) megerősíti, hogy a sport az uniós politikák összességére hatással lehet. A sportolói kettős karriert támogató rendszerek kialakításához a nemzeti szintű sportszövetségek munkáját emeli ki, illetve a

mindenkit érintő, Európát átívelő kutatásokat és arra alapozott szakpolitika-alkotást és programok (evidence-based policy) fontosságát fogalmazza meg (Farkas és mtsai, 2017).

A Bizottság Közleménye a sport európai dimenzióinak fejlesztéséről

A Fehér Könyv a sportról 3-as fejezet rendszerét és tematika megtartva készült el az első hivatalos Európai Unió sport szakpolitikai dokumentum, a Közlemény a sport európai dimenzióinak fejlesztéséről (2011), miután a Lisszaboni szerződés hatályba lépett 2009 decemberében (Farkas, 2012).

EU iránymutatások a sportolók kettős karrierjéről

A következő sportolói kettős karriert érintő szakpolitikai dokumentumot 2012-ben adták ki, „EU Guidelines on Dual Careers of Athletes” címen. A dokumentumot a tagállamok szakértői csoportja állította össze, amely 36 iránymutatást tartalmaz. Ezen az iránymutatások segítségével sikeresen kiépíthető a sportolói kettős karrier rendszer (Jókai M, 2017).

Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről

A következő átfogó uniós szakpolitikai dokumentum a témában, amely kutatásom egyik alappillért adta, a „Study on the Minimum Quality Requirements for Dual Career Services” címen jelent meg 2016-ban. A tanulmány részletes elemzése a 3.1.2 fejezetben olvasható (Dokumentumelemzés). A dokumentum 72 szempontot tartalmaz, melyek megléte szükséges ahhoz, hogy működőképes kettős karriert támogató rendszereket alakíthasson ki egy ország. Ennek segítségével össze tudtam vetni a kiemelt hazai labdarúgó akadémiákon bevett gyakorlatokat a dokumentumban megfogalmazottakkal.

BOUNCEBACK projekt

A BOUNCEBACK az Európai Unió által finanszírozott visszavonult és/vagy inaktív sportolók foglalkoztatását, munkaerőpiaci integrációját, valamint üzleti és vállalkozói szférában történő érvényesülését és elhelyezkedését támogató projekt.

„A BOUNCEBACK projekt az Európai Bizottság Erasmus+ programja által társfinanszírozott kezdeményezés, amely egy világosan megfogalmazott célkitűzés elérésének érdekében sport-

és tudományos intézményeket von be. A projekt célja a sportolók támogatása a sportkarrierből a munkaerőpiacra történő zavartalan és sikeres váltás érdekében.” (BOUNCEBACK, 2020) Mindezek megvalósítását ingyenesen elérhető tananyagok és oktatási eszközök fejlesztésével, és azoknak használatával teszi, amelyek a sportolók a képességeiket új karrierjükhöz alakíthatják.

Hazai programok a sportolók kettős karrierjének támogatására

Hazánkban jelenleg egy országos szintű program van a kettős karrierrel kapcsolatban.

Magyar Sportsillag Ösztöndíj-program

Az ösztöndíj programot a magyar kormány hozta létre és működtetéséért a sportpolitikáért felelős miniszter felel. Félévente pályázhatnak azon felsőoktatásban részt vevő sportolók a támogatásra, akik a tanulmányaik ideje alatt, olimpiai vagy paralimpiai sportágban világbajnoki, Európa-bajnoki vagy olimpiai éremszerzésre esélyesek.

Sportági/Sportszövetségi kettős karrier programok

A kettős karrier programok meglete több sportágnál és sportszövetségnél is fontos szerepet kap.

Magyar Öttusa Szövetség: fontosnak tartja a magas szintű versenyzők kettős karrier lehetőségeinek szélesítését, melyet különböző ösztöndíj programok segítségével kívánnak megvalósítani (Magyar Öttusa Szövetség sportágfejlesztési stratégiája 2013-2020).

A BHSE képviselőjében Gergely István az egyesület judo szakosztály programját illetően következőképp szól: „Ők úgymond az első fecskék, akik a 2017-ben létrehozott Sportszázadból kilépve, a BHSE kettős karrier modelljének lehetőségével élve a Magyar Honvédséghez csatlakoznak, katonák lesznek – fogalmazott Gergely István, a BHSE ügyvezető elnöke. – Büszkék vagyunk a sportteljesítményükre, fontos volt számunkra azok az évek, amelyeket klubunk kötelékében eltöltöttek, és örülünk neki, hogy a Sportszázadnak köszönhetően meg tudtuk teremteni számukra azt az átmenetet, ami a civil életben való boldogulásukhoz szükséges...” (Juhász, 2020).

3. A kutatás célja

A kutatás célja az, hogy megvizsgáljuk a szakirodalmi áttekintésben már bemutatott két kulcsdokumentum által közreadott minőségi követelmények közül melyek alkalmazhatók és melyeket alkalmaztak a hazai kiemelt futball akadémiákon (Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről, Double Pass jelentés 2019). További cél, hogy felderítsük, hogy az akadémiákat milyen támogató eszközök hozhatnák jobb helyzetbe, annak érdekében, hogy a mindennapi működés során sikerebben támogassák az akadémiákon sportoló, és az onnan kilépő sportolók kettős karrierjét.

3.1 Kutatási kérdések:

1. Van-e a kettős karrierrel kapcsolatos cselekvési terv, fejlesztési cél a kiemelt labdarúgó akadémiákon?
2. Van-e az akadémián és annak partnerszervezeteiben a kötelező iskoláztatáson túlmutató program, amely továbbtanulási, karrierépítési célokat szolgál?
3. Mennyire tudatosak és tájékozottak az edzők, az akadémia vezetői és a sportolók a kettős karriert támogató programelemek kapcsán?
4. Tartalmaz-e az akadémia munkatársainak munkaköri leírása a sportolók kettős karrierjének fejlesztésével kapcsolatos feladatot?

3.2 Módszerek és minta

Három kutatási módszert alkalmaztunk:

1. dokumentumelemzést,
2. egyéni, félig-strukturált interjút és
3. mátrix-elemzést.

3.2.1 Dokumentumelemzés

A szakirodalmi áttekintésben (2. fejezet) röviden ismertettem a sportolói kettős karrier kapcsán magyar és angol nyelven publikált európai és hazai tanulmányokat (EU-s és hazai szakpolitikai dokumentumok). Így el tudtuk helyezni a kettős karrier témáját az európai térben, és annak

programjait lehetett viszonyítani az akadémiákon megvalósuló programokhoz és cselekvési tervekhez.

Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről

Az Európai Bizottság 2016-ban adta ki a „Study on the Minimum Quality Requirements for Dual Career Services” európai szakmai dokumentumot (Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről).

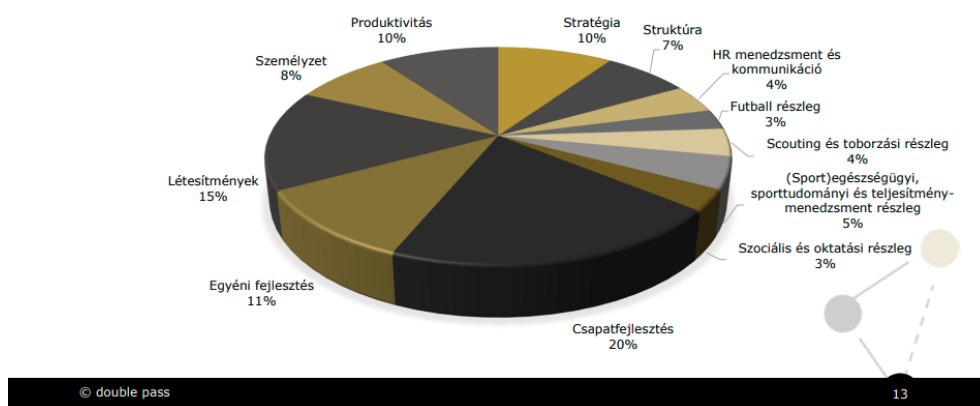
E tanulmányban a sportoló van középpontba helyezve, mint a kettős karrier kulcsszereplője. A kettős karrierjét meghatározó követelmények dimenziói között szerepel a sportolót körülvevő környezet, beleértve a családtagokat, edzőket, pedagógusokat, munkaerőpiacot, munkaadókat, tanárokat és barátokat. Az edzők és sportmenedzserek nem csak a sportoló sportolói fejlődéséért, hanem a tanulmányi fejlődéséért is felelősek. Az oktatás kapcsán is említi a dokumentum, hogy az oktatási intézmény szerepet vállal a sikeres kettős karrier kiépítésében, mint minimális minőségi követelmény.

A Nemzeti Olimpiai Bizottságnak, Nemzeti sportszövetségeknek, a sportkluboknak, az oktatásnak és a munkaerőpiacnak is kulcsfontosságú szerepe van a minőségi és sikeres kettős karrier kialakítása szempontjából. Továbbá az adott nemzet kormányának és az Európai szintű kettős karriert programoknak is domináns a szerepe a követelmények közt (European Commission, 2016).

A dokumentumelemzés során kiemelt figyelmet fordítottam azokra a fejezetekre, amelyek a szakdolgozat témáját érintik, ez a mátrix-elemzés során kerül bemutatásra.

Double Pass Hungary jelentés (2019)

Az utolsó Double Pass Hungary jelentés 2019-ben készült. A tanácsadó cég értékelésének alapja az a PASS-modell, melynek fejezetei a vállalatirányítás, a működtetés, a futballfejlesztés és az erőforrások. Kutatásunk szempontjából az értékelt részlegben közül szociális és oktatási részleg eredményei (lásd 4. ábra) kaptak kiemelt figyelmet, hisz ez az a részleg, ahová a kettős karrier kérdésköre is tartozik. A PASS-modell részlegei az értékelés kialakításában nem egyforma súllyal esnek számításba, az úgynevezett súlyozást a 4. ábra mutatja be.

4. ábra: Double Pass értékelési szempontok arányokkal (Double Pass, 2019)

A jelentés egyik konklúziója alátámasztja a dolgozat létjogosultságát és relevanciáját. „Az akadémiák közül több sportszervezet is világossá tette küldetésnyilatkozatában, hogy nem csupán sportolókat, futballistákat, hanem embereket is kíván nevelni, támogatva a fiatalok személyiség-fejlesztését. Annak érdekében, hogy ezt megvalósítsa, valamennyi akadémia épített ki kapcsolatokat oktatási-nevelési intézményekkel.” (Double Pass jelentés, 2019).

A labdarúgó akadémiák szociális és oktatási részleg működését a jelentésben az auditor cég a következőkkel véleményezte: „A kommunikáció területén is a szociális jóléti és oktatási terület a leginkább fejlesztendő. Ennek következménye, hogy mindössze az akadémiák egyharmadánál tapasztalható az, hogy rendszeres kommunikáció van a stábtagnak között az oktatási problémákat, támogatást, valamint a szükséges, világos beavatkozásokat illetően. Ez utóbbi területen az egyértelmű eljárásrend elkészítése indokolt.” (Double Pass jelentés, 2019). Többek között ez volt az a szakmai meglátás, ami kíváncsivá tett abban, hogy megvizsgáljam ennek a konklúzióknak a hátterét, okait és a szociális-és oktatási részlegek működését a kiemelt hazai labdarúgó akadémiáknál.

„A kiemelt fejlesztési célok között szerepel a részletes egyéni fejlesztési tervek elkészítése egyéni tanulási célok alapján. A terveket rendszeresen kell nyomon követni, értékelni és szükség esetén módosítani. Az edzések, az értékelési folyamatok és a karrier-menedzsment személyre szabása a lehető legmagasabb fejlesztési szint elérésének egyik záloga.” (Double Pass, 2019).

A jelentés említést tesz még szociális és életvezetési programokról, pszichológiai fejlesztésről és profilalkotásról, amelyek szisztematikus menedzselése még fejlesztésre szoruló terület volt a 2019-es jelentéskor, így elmondható, hogy a hazai akadémiai rendszer egyik leginkább fejlesztésre szoruló területét választottam dolgozatom központi témaként.

A kutatási téma megjelenítése a magyar labdarúgás stratégiájában

Két korszak dokumentumát elemeztem: a 2010-2020 közötti, valamint a 2020-2025 közötti MLSZ által kiadott stratégiai dokumentumokat. A sportolói kettős karrier kifejezés nem kerül említésre, de a lényegét jelentő oktatás, képzés és életpálya-modell megjelenik.

A megújulás évtizede 2010-2020 címmel, 2011-ben készült átfogó dokumentum a magyar labdarúgás stratégiájáról, céljairól és jövőképeről. Ebben a fontos dokumentumban is szintén említésre kerül az életpálya modell és karrier menedzsment szerepének fontossága. „Az Akadémiai-képzés Magyarországon nem egyértelműen tisztázott folyamat, hiszen – középiskolás korban – a fő cél - a játékosok élvonalbeli labdarúgóvá válása mellett, fel kell építeni a szülők és a gyerekek számára egy olyan életpálya modellt, amely a civil életre is felkészíti a játékosokat” (MLSZ, 2011). Fontos kulcsszó az előző mondatban a szülők, mivel 12-13 éves korban a szülői ráhatás és vélemény is nagy hatással lehet a fiatal labdarúgóra, így manapság a megfelelő csapat kiválasztásánál az adott akadémiának nem csupán a játékost, hanem szüleit is meg kell győzni, hogy náluk sportoljon gyermeke. Szülői szempontból pedig nélkülözhetetlen, hogy gyermekük ne csak sportszakmai, hanem oktatási szempontból is jó helyre kerüljön.

A 2020-2025 közötti, MLSZ stratégiai kiadvány a szakemberképzés kapcsán tesz említést az életpálya modellről. A szakemberképzésben a cél, hogy a következő stratégiai időszakban az MLSZ fenntartsa a sokszínű képzési rendszert, egyes területeken további, fókuszált képzési kurzusokat indítson el, és támogassa a szakembereket az elméleti tudás gyakorlati érvényesítésében. „Szükség van a felvételi és vizsgakövetelmények további szigorítására, tehetséges és morálisan is alkalmas edzők felkutatására és képzésére, számukra szakmai

lehetőségek megteremtésére, életpályamodell kialakítására. A kiválasztást nagyban segítheti az Edzőképzésnél meglévő ismeretek (edzők pedagógiai, pszichológiai képességei, szakmai képzettsége) jobb kiaknázása.” (MLSZ, 2021). Ezen kiadvány alapján látható az MLSZ törekvése, hogy a játékosok életpályamodelljét elsősorban az edzőképzés irányába kívánja terelni.

3.2.2 Egyéni, félig-strukturált interjúk

Ahhoz, hogy szakmailag helytálló és valós tapasztalatokon alapuló válaszokat kapjak kérdéseimre, a 10 kiemelt hazai labdarúgó akadémia illetékes vezető pozícióban lévő szakembereihez fordultam (n=10). Úgy véljük az interjúk témája aktuális volt, mivel a 2 éve működő kiemelt akadémiai rendszer elegendő tapasztalatot adott a vezetők számára, hogy beszámoljanak az ezen a területen szerzett eddigi tapasztalataikról.

Az interjú alanyok a következő szakemberek voltak:

- 1) Havas Máté: A felcsúti Puskás Akadémia operatív vezetője
- 2) Tuboly Frigyes: Az ETO FC Győr Akadémiai igazgatója
- 3) Székely Zsolt: A Sándor Károly Labdarúgó Akadémia (MTK) szakmai igazgatója
- 4) Szentés Lázár: A Várda Labdarúgó Akadémia (Kisvárd) szakmai igazgatója
- 5) Nagy Miklós: A Vasas Kubala Akadémia sportigazgatója, ügyvezető igazgatója és akadémiai igazgatója
- 6) Fogarasi Zoltán: A DVTK Akadémiai igazgatója & Polényi Tamás: A DVTK társadalmi kapcsolatokért felelős asszisztense
- 7) Hegedűs Tamás: A Debreceni Labdarúgó Akadémia operatív vezetője
- 8) Gaál Richárd: A Magyar Futball Akadémia (Honvéd) oktatási és szociális igazgatója, kollégiumi igazgató
- 9) Palásthy Norbert: A Ferencvárosi TC utánpótlás akadémiai igazgatója
- 10) Tóth Miklós: Az Illés Akadémia (Szombathely) utánpótlás menedzsere

Az interjúk a következő, előre elkészített 4 kérdést tettem fel az interjúalanyoknak:

- 1) Van-e a kettős karrierrel kapcsolatos cselekvési terv, fejlesztési cél a kiemelt labdarúgó akadémiákon?
- 2) Tartalmaz-e az akadémia munkatársainak munkaköri leírása a sportolók kettős karrierjének fejlesztésével kapcsolatos feladatot?
- 3) Mennyire tudatosok és tájékozottak az edzők, az akadémia vezetői és a sportolók a kettős karriert támogató programelemek kapcsán?
- 4) Van-e az akadémián és annak partnerszervezeteiben a kötelező iskoláztatáson túlmutató program, amely továbbtanulási, karrierépítési célokat szolgál?

Az interjúkat online készítettem el a nagyobb földrajzi távolságok áthidalása, a COVID járvány intézkedések miatt és a vezetők napirendjébe való könnyebb beillesztése végett. Az alanyokkal e-mailben, illetve telefonon vettem fel a kapcsolatot.

Dolgozatunk sikeressége és pontossága szempontjából a válaszok megismerése azért volt különösen fontos, mivel így tudtam igazán megismerkedni az adott akadémia felépítésével, mindennapi működésével, és a kettős karrier szerepével az akadémiákon belül.

3.2.3 Mátrix-elemzés

A harmadik alkalmazott kutatási módszer a téma két kulcsdokumentumában közzétett, a kutatási kérdések szempontjából releváns indikátorok, kritériumok elemzése. Double Pass Hungary legutóbbi, 2019-es jelentése, és a „Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről” (Study on the Minimum Quality Requirements for Dual Career Services) európai szakmai dokumentum. Ezeket a 3.2.1-es pontban bemutatam.

A Double Pass Hungary 2019-es jelentéséből kiemeltem 17, a kettős karrierrel kapcsolatba hozható az auditok során használt kritériumot, amit a mátrix táblázat oszlopaiban helyeztünk el. A sorokba úgy helyeztünk el 18 európai kettős karrier szolgáltatási minőségi szempontot, hogy első lépésben a tanulmányban kiadott eredeti 72 pontot megvizsgáltuk, majd külön elemzési eljárással kiválogattuk a Double Pass Hungary 2019-es kritériumoknak megfelelően.

4. Eredmények

4.1 Kutatási kérdések megválaszolása

Ebben a fejezetben az alkalmazott kutatási módszerek előző fejezetben ismertetett eredmények és azok megbeszélése nyomán, a dolgozat kérdéseire adott válaszokat ismertetem.

4.1.2 Van-e a kettős karrierrel kapcsolatos cselekvési terv, fejlesztési cél a kiemelt labdarúgó akadémiákon?

A kiemelt labdarúgó akadémiák többsége (10-ből 8) valamilyen formában tervez és rendelkezik célokkal a kettős karriert illetően. Sok kiaknázatlan lehetőség rejlik ezen a területen, és az akadémia vezetők meglátása szerint, a jövőbeli sikerek egyik alapja lehet egy szakmailag jól kidolgozott cselekvési terv. Ahol már a gyakorlatban jelenleg is működik valamilyen terv, ott további fejlesztéseket terveznek.

4.1.3 Van-e az akadémián és annak partnerszervezeteiben a kötelező iskoláztatáson túlmutató program, amely továbbtanulási, karrierépítési célokat szolgál?

Egyelőre kevés (10/3) akadémia az, aki már gyakorlatba beültetett, jelenleg is működő programokat működtet, ez utóbbi többeknél (a maradék 7 esetében) ez hosszú távú fejlesztési célként jelent meg ez a terület.

4.1.4 Mennyire tudatosok és tájékozottak az edzők, az akadémia vezetői és a sportolók a kettős karriert támogató programelemek kapcsán?

Összességében az edzők és akadémiavezetők részéről nagyobb tudatosság mutatkozik a sportolói kettős karriert érintő kérdéseket illetően, ami betudható a tapasztalatoknak. Sokszor saját példájukkal és hiteles személyükkel szeretnék az edzők és akadémiavezetők utat mutatni a játékosok számára abban, hogy érdemes tanulni hiszen a futball pályafutás időtartama közismerten véges. Mindemellett az edzők és sportvezetők ugyanolyan mértékben erősítik a játékosokban a futball szakmai oldalt is, és ösztönzik őket abban, hogy legyenek hivatásos labdarúgók. A fejlesztés további fokozatai viszont már megkívánják, hogy ismerjék és a gyakorlatba ültessék át a kettős karrierrel kapcsolatos szakmai ajánlásokat, dokumentumokat (pl. Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről és annak 72 pontja).

4.1.5 Tartalmaz-e az akadémia munkatársainak munkaköri leírása a sportolók kettős karrierjének fejlesztésével kapcsolatos feladatot?

Erre a kérdésre több olyan választ kaptam az interjúalanyoktól, hogy ugyan van olyan személy, aki a játékosok kettős karrier fejlesztéséért felelős, a konkrét munkaköri leírása azonban nem

tartalmaz ilyen feladatot. A pszichológusok és mentélhigiénés szakemberek alkalmazása is elterjedt a kiemelt akadémiák körében. Amelyik akadémia alkalmazásában van szociális és oktatási vezető, ott kivétel nélkül arról számoltak be az akadémiavezetők, hogy rendkívül hasznos az ő munkájuk a mindennapokban, és hiányukban az akadémia nem tudna hatékonyan eleget tenni az oktatási-és nevelési szempontoknak.

4.2 Mátrix-elemzés

A mátrix-elemzés eredményeiből kiderült, hogy azon minőségi követelmények esetében, ahol az edzők, sportmenedzserek, szülők és pedagógusok tájékozottságáról, bevonásáról és aktív, támogató szerepéről ír az EU tanulmány, ott minden esetben volt közös pont a két kulcs dokumentumban.

Ezzel szemben azon minőségi követelmények esetén, ahol a futball nemzeti és nemzetközi sportszövetsége, valamint az állami sportirányítás stratégiai, tervezési, fejlesztési és támogató szerepéről ír a tanulmány, ott egyik esetben sem volt közös pont a két dokumentumban.

Továbbá 18 Double Pass tételből 10 esetében találtuk úgy, hogy összefüggés mutatható ki az EU tanulmány minőségi követelményei és a Double Pass szociális jóléti és oktatási kritériumok fejlesztési célok kritériummal.

6. Következtetések és javaslatok

Összegezve a kutatás tapasztalatait és levonva a következtetéseket, a következő javaslatokat fogalmaztuk meg:

- 1) Az akadémiákon működő programok kidolgozottsága és megvalósítása elmarad az európai iránymutatásoktól.
- 2) Az akadémiák előszeretettel alkalmaznak, vagy a jövőben szeretnék egykori akadémista játékosukat alkalmazni, segítve ezzel munkaerőpiaci elhelyezkedésüket, és erősítve a labdarúgáshoz és az akadémiához való kötődést. Mindez az adott akadémia számára azért lehet hasznos mivel egy olyan munkavállalót alkalmaznak, aki tisztában van a klub belső értékeivel és megvan benne a kellő lojalitás és elköteleződés.

- 3) Az MLSZ-nek javasolt egy országos szinten működő stratégiai tervet kidolgozni, ami nagyban szolgálja a sportolói kettős karrier fejlesztését, érintve a helyzetelemzést, célokat, feladatokat, szükséges erőforrásokat (tárgyi és személyi), valamint az elvárt eredményeket. Erre azért lenne szükség, mert Egyelőre minden vizsgált kiemelt labdarúgó akadémia önerőből, saját célok és cselekvési tervek felállításával és megvalósításával végzi a fiatal sportolók kettős karrierjének fejlesztését és menedzselését.
- 4) A futball akadémiák edzői és sportmenedzserei csak rendhagyó esetekben foglalkoznak a labdarúgók kettős karriert érintő kérdéseivel. Nincs az akadémiák stratégiai tervezési folyamatában nevesítve és elkülönítve a sportolói kettős karrier szolgáltatások tervezése és fejlesztő programok széles skálájának megvalósítása. Nagyrészt emiatt szükséges a fentebb vázolt részleteket is tartalmazó hosszútávú stratégiai terv kialakítása az akadémiákon.
- 5) Fontos felkészíteni az akadémistákat, hogy már a kötelező tanulmányok ideje alatt tudatosan tervezzenek és gondolják át azt a verziót is, hogy mi történik, ha nem sikerül a futballjátékosok munkaerő piacán érvényesülni, vagy esetleg olyan sérülés éri, ami miatt egy másik szakmai karrier építésén kell elkezdeni dolgoznia.
- 6) Továbbá javaslunk egy labdarúgó akadémián belüli mentor program felállítását, melynek célja egy személyre szabott karrierterv kialakítása 15 és 19 éves kor között. Ennek a mentorprogramnak egykori akadémisták lehetnének a mentorai hitelességük és átélt tapasztalataik révén.
- 7) Javasolt a jelenleg is meglévő és jól működő felsőoktatási intézményekkel való partnerkapcsolatok fenntartása és azok továbbfejlesztése.
- 8) Célszerű lenne az akadémián dolgozó sportszakemberek részéről, hogy az Európai tanulmány (Tanulmány a kettős karrier szolgáltatások minimális minőségi követelményeiről) 72 pontjának alkalmazhatóságát megvizsgálják, és döntsenek arról, hogy melyeket lehet a labdarúgó akadémiákon beültetni a mindennapi képzésbe.

7. Összefoglalás

Dolgozatomban törekedtünk arra, hogy feltárjuk a kiemelt hazai labdarúgó akadémiákon megvalósuló, illetve tervben lévő kettős karrier programokat. Külön örömet jelentett

számunkra, hogy sikerült az összes kiemelt akadémia vezetőjével interjút készíteni és a hasznos válaszok mellett átfogó képet kaptam dolgozatomat illetően.

Legfőbb célunk az volt, hogy legyen a meglévő EU-s dokumentumok és irányelvek, illetve Double Pass értékelések mellett egy kutatás, amely az akadémiáknak segítséget nyújthat országos szinten játékosaik karriertervezéséhez és életpálya-modelljének felépítéséhez. Összességében az interjúkon szerzett tapasztalatok abba az irányba mutatnak, hogy a legutóbbi, 2019-es Double Pass jelentés óta történt előrelépés ezen az akkor még kifejezetten fejlesztésre szoruló területen.

Az MLSZ folyamatos tervezésekkel és fejlesztésekkel kívánja támogatni a magyar futball előre mozdítását. Amennyiben a kettős karrier kérdésköre a szövetség stratégiai tervezésében is nagyobb hangsúlyt kapna, és létrehoznának egy országos szintű koncepciót, biztosan nagymértékű fejlődés lenne tapasztalható az akadémiáról kiöregedő, de labdarúgásban szándékozni elhelyezkedő fiatalok képzési rendszerében és beválási arányában.

Mindemellett az is dolgozatom egyik hosszútávú célja, hogy a labdarúgó akadémiáknak segítségére lehessen és kezükbe adjon egy iránytűt a fiatalok kettős karrierjének tervezéséhez. Ennek az is pozitív hozadéka lehetne, hogy az akadémiákra készülő fiatal játékosok szülei is tisztában lennének az akadémiák kettős karrier rendszerével és életpályamodelljével. Kulcsfontosságú szempont lehet a gondoskodó szülőknek, hogy gyermekük jövője nem csak futball szakmai szempontból van jó kezekben.

8. Irodalomjegyzék

Baráth Kinga, Bardocz-Bencsik Mariann, Farkas Judit, Gósi Zsuzsanna, Kassay Lili, Kozsla Tibor, Nagy József (2014): Oktatás, képzés, képesítés és kettős karrier a sportban, Budapest Kiadó: MSTT

Bertalan Dorottya (2020): A kettős karrierépítés lehetőségei és nehézségei a középiskolás sportolók és tanáraik szemszögéből, Szakdolgozat, TE

BOUNCEBACK (2020): Hivatalos honlap

Double Pass (2022): Hivatalos honlap

Double Pass (2019): Globális jelentés

(EU Erasmus+ Aftermatch WP4 – Action towards sport trainers / coaches and managers, Post-sport career pre-emptive thinking, 2017)

Európai Bizottság (2007): Fehér könyv a sportról, Európai Közösségek, Brüsszel

Európai Bizottság (2011): A sport európai dimenziójának fejlesztése, Brüsszel

European Commission (2012): EU Guidelines on Dual Careers of Athletes, EU Expert Group ""Education & Training in Sport"" , Brussels

European Commission (2016): Study on the minimum quality requirements for dual career services, Luxembourg

- Farkas J., Jókai M., Kozsla T. (2017): A sportolói kettős karrier fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon. Testnevelés, sport, tudomány, 2 (1-2). pp. 83-90., Testnevelési Egyetem, Minőségbiztosítási és Akkreditációs Iroda, Budapest
- Földesiné Szabó Gy., Gál A., Dóczi T. (2010): Sportszociológia, Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest
- Gösi Zsuzsanna - Sallói István (2017): Rögös út a sportkarrier: A fiatal magyar labdarúgók karrier esélyei Magyar Sporttudományi Szemle 18. évfolyam, 72. szám Budapest 2017
- Hall, D. T. (1976): Careers in Organizations. Pacific Palisades, CA: Goodyear
- Honvéd (2020): Hivatalos honlap
- International Olympic Committee (2005): Athlete Career Programme (ACP)
- Kelemen Á. (2021): Akadémiákkal a siker útján?
- Kispál Zsolt (2021): A Produktivitási rendszer a labdarúgó utánpótlásban a Ferencváros és a Puskás Akadémia példáján keresztül, Szakdolgozat, TE
- Koncz K. (2004): Karriermenedzsment, Aula Kiadó
- Kovács K., Hudák Alexandra, Lukics Lola Dalma, Répási Richárd, Szikes Péter, Sáfár Sándor (2021): Államilag Elismert Labdarúgó Sportakadémiák Rendszere, Labdarúgó Módszertani Központ, Labdarúgó-Akadémiai szemle 1. évfolyam/1. szám, 72-73. o.
- Kozsla T. (2019): Európai kettős karrier szakpolitika és fejlesztési projektek, Profisport és Kettős Karrier Edző Továbbképző Konferencia, MSH, Budapest
- Madarász T. (2016): Néhány választott egyéni sportág jelenlegi helyzetének és versenyképességének elemzése Magyarországon. International Journal of Engineering and Management Sciences (IJEMS) Vol. 1. (2016). No. 1.
- Magyar Futball Akadémia: Hivatalos honlap
- Magyar Labdarúgó Szövetség (2011): A Magyar Labdarúgás Stratégiája, A megújulás évtizede 2010 – 2020, Összefoglaló vitaanyag
- Magyar Labdarúgó Szövetség (2021): A magyar labdarúgás stratégiája 2020-2025, Budapest 2021
- Magyar Öttusa Szövetség sportágfejlesztési stratégiája 2013-2020
- Marczinka T. (2021): A Labdarúgó Módszertani Központ bemutatása, Labdarúgó-Akadémiai Szemle, 1(1), 66-71.o.
- Puskás Akadémia: Hivatalos honlap
- Stambulova, N. (2010, August). Why a dual career? Consideration based on career development research in sport psychology, Paper presented at the Dual Career Conference, Bosön, Sweden
- Stambulova, N. Alfermann, D. Statler, T. Cote, J. (2009). Career development and transitions of athletes: The ISSP Position Stand. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 7, Pages:395-412.
- TASS (2022): Hivatalos honlap
- 9.1 Szabályok, jogszabályok**
2004. évi I. Törvény a Sportról
- 303/2019. (XII. 12.) Kormányrendelet a sportakadémiákról
- Magyar Labdarúgó Szövetség (2018): Bemutatkozik a Produktivitási rendszer
- Magyar Labdarúgó Szövetség (2018): Produktivitási Szabályzat
- Netjogtár (2013): 165/2013. (V. 28.) Kormány Rendelet a Magyar Sportszallagok Ösztöndíjról